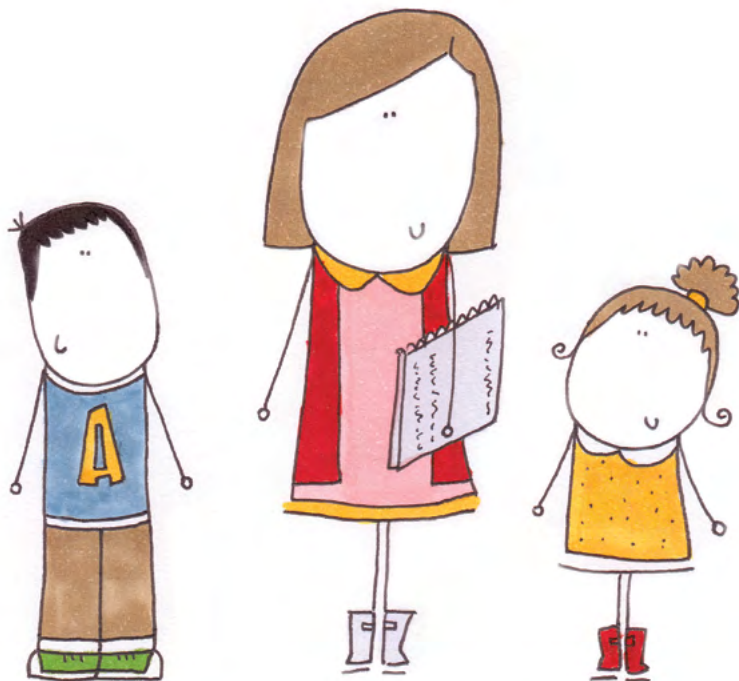

Priprema djeteta za sud

Brošura za dijete

Izdavač: Ured UNICEF-a za Hrvatsku

Napisala: prof. dr. sc. Gordana Buljan Flander
Lektura: Alisa Kichl

Grafičko oblikovanje: Petra Perković
Ilustracije: Issa Bratinčević

Tiskano u Hrvatskoj.
Zagreb, veljača 2016.

Naklada: 6 000 primjeraka
Sva prava pridržava izdavač.

Ured UNICEF-a za Hrvatsku zahvaljuje svim građanima i tvrtkama koji su svojim donacijama podržali aktivnosti i programe UNICEF-a usmjerene na najranjivije skupine djece i mladih te omogućili izradu ove publikacije.

Ponekad djecu pozovu na sud kako bi pomogla u donošenju važne odluke o nečemu što im se dogodilo ili što su vidjela. Možda se pitaš što ćeš ti tamo raditi, kako će razgovarati s tobom i što se od tebe očekuje. U tome ti može pomoći čitanje ove knjižice. Napisana je za djecu do 14 godina, ali može biti korisna svoj djeci koja su pozvana na sud.

Zašto idem na sud?

Djeca koju pozovu na sud često se brinu zbog toga što su baš njih pozvali i pitaju se što će tamo morati raditi. Ali odlazak na sud ne mora biti neugodno iskustvo. Tamo dolaziš kako bi se saznala istina i donijela pravedna odluka o postupku spram osobe koja je tebe ili nekog drugog povrijedila, a ti si tome svjedočio ili svjedočila. Ti si jako važna odnosno važan sudu jer sud zanima što imaš reći, inače te ne bi pozvali. Zakonom je određeno da imaš pravo doći na sud, ali i da ne moraš ako to ne želiš.

Zakoni određuju pravila o tome kako bismo se trebali ponašati jedni prema drugima. Tko se ne ponaša u skladu s ovim pravilima, krši zakon. Na sudu se odlučuje je li neka osoba prekršila zakon i treba li biti kažnjena. Da bi sudac odlučio je li neka osoba prekršila zakon, mora imati što više informacija o tom događaju. Upravo zato želi osobno čuti sve koji su vidjeli što se dogodilo ili znaju nešto o tome.

Što je priprema za sud?

Možda se pitaš čemu služi priprema za sud i na što se sve ona odnosi.

Priprema za sud pomaže ti:

- ▷ da naučiš i upoznaš sve što te čeka na sudu
- ▷ da saznaš što rade osobe u sudnici
- ▷ da saznaš što radi stručni suradnik koji je s tobom u posebnoj prostoriji
- ▷ da se opustiš i smiriš svoje osjećaje tijekom suđenja.

Prvo ćeš razgovarati s osobom koja se zove stručni suradnik, a potom ćeš doći na ispitivanje.

Tko je stručni suradnik?

Stručni suradnik je osoba koja ima iskustva u radu s djecom koja su bila u sličnoj situaciji kao i ti. On ili ona je ovdje kako bi ti pomogao. To je stručna osoba koja ima zadatak pripremiti te za sud kako bi ti bilo lakše svjedočiti na sudu.

S tobom će proći sljedeće korake:

1. Upoznati se s tobom i pitati te za tvoje brige oko odlaska na sud.
2. Objasniti ti sve što će se na sudu događati.
3. Objasniti ti tko je tko u sudnici i što radi.
4. Pomoći ti da naučiš kako se smiriti i opustiti.
5. Upoznati te s pravilima ponašanja za vrijeme ispitivanja.

Stručni suradnik detaljno će ti objasniti kako sud izgleda i koja je tvoja uloga tamo. Razgovor o svemu što te zanima i brine može ti pomoći da se opustiš i da lakše kažeš sve što znaš. Ako ti nije ugodno, stručni suradnik je uz tebe da ti pomogne, a možeš mu se obratiti kada god želiš. Ostavit će ti svoj broj telefona da mu se možeš javiti ako imaš još pitanja o sudu ili ako ti treba pomoć.

Kako izgleda sud?

Većina djece nikada prije nije bila na sudu. Možda se pitaš kako izgleda soba u kojoj se sudi, tko će sve tamo sjediti i kako će to izgledati. Obično je sud u velikoj zgradi, a sudnica je jedna od prostorija u toj zgradi. Sudnica može biti velika ili mala, ali je uvijek slično uređena. Ovdje možeš vidjeti kako to najčešće izgleda i saznati što te zanima.

Sudnica je mjesto gdje se provodi suđenje. Osobe u sudnici sjede na svom određenom mjestu, slično kao u školi. Sudac je, poput učiteljice, na čelu, a ostali su okrenuti prema njemu i imaju svoju ulogu na sudu. Svi ljudi u sudnici tu su kako bi se proveo zakon. U sudnici je važno da se donese pravedna odluka, zato je ono što imaš reći bitno.

Tko što radi na sudu?

Sudac je osoba koja na temelju dokaza odlučuje je li okrivljenik (osoba za koju se misli da je povrijedila nekoga) kriv ili nije kriv, te ako je kriv, kakvu kaznu treba dobiti.

Državni odvjetnik ima zadatak naći dokaze koji pokazuju da je osoba učinila štetu drugome i da je kriva. Ti dokazi mogu biti otisci prstiju, snimke, oružje koje je osoba koristila ili iskaz svjedoka – ako je netko vidio što se dogodilo.

Branitelj je stručna osoba (odvjetnik) koja zastupa okrivljenika.

Ti također možeš imati odvjetnika kojeg zovu opunomoćenik oštećenika, koji ima zadatak tebi pomoći na sudu.

Oštećenik je osoba koju je druga osoba (okrivljenik) povrijedila. Oštećenik je kao povrijeđena osoba ujedno i svjedok događaja. Na primjer, kada netko napadne i pretuče drugu osobu, onda je pretučena osoba i oštećenik i svjedok jer je bila prisutna za vrijeme događaja.

Svjedok je osoba koja je vidjela ili čula nešto važno, koja zna detalje o događaju koji se dogodio. Svjedok, bilo da je odrasla osoba ili dijete, ima vrlo važnu ulogu na sudu. Kada je svjedok pozvan na sud da kaže što se dogodilo, dužan je doći i reći istinu o tome što je vidio ili čuo.

Zapisničar je osoba koja zapisuje što se govori za vrijeme suđenja. On ili ona obično sjedi s desne ili lijeve strane sucu. Ljudi u sudnici moraju govoriti jasno i glasno kako bi se sve moglo zapisati. Zvuk se snima, zato je važno da i ti govoriš što jasnije.

Ja kao svjedok

Sada kada znaš tko je tko u sudnici, možda se pitaš koja je tvoja uloga na sudu i što ćeš ti raditi. Jako je važno da znaš da si ti kao svjedok posebno važan sudu i svima je važno čuti što imaš reći. Važno im je i da se osjećaš sigurno. Ti kao svjedok nisi učinila ili učinio ništa loše i ne moraš se bojati zbog toga što te zovu na sud. Svi smo malo nervozni kada moramo nešto govoriti na sudu. To je zato što je sud ozbiljno mjesto na kojem se rješavaju važna pitanja.

Kada kao svjedok na sudu odgovaraš na pitanja, to se zove **svjedočenje**. Djeci do 16 godina koja su sama doživjela nešto zbog čega su sad na sudu i djeci do 14 godina koja su vidjela da se nešto drugome događa pitanja postavlja stručni suradnik umjesto suca. Znači, ako si i ti među tom djecom nećeš biti u sudnici. Stručni suradnik s tobom će razgovarati u posebnoj prostoriji i postavljati ti pitanja koja njemu preko slušalica govori sudac – o tome što si doživio ili vidio. Ti nećeš čuti pitanja suca, a tvoj će razgovor sa stručnim suradnikom gledati na ekranu svi u sudnici. Ne trebaš ništa govoriti samo zato da bi udovoljio ili udovoljila drugima. Važno je da uvijek govoriš ono što znaš i ono što si vidjela ili vidio.

Jako je bitno govoriti istinu jer će samo istina dovesti do pravedne odluke suca. Na sudu je svima jasno da je ponekad teško sve reći ili sjetiti se svega što se dogodilo, **i u redu je reći da ne znaš ako na neko pitanje ne znaš odgovor ili da se ne sjećaš ako se nečega ne možeš sjetiti.** Možda si doživjela ili vidjela nešto što će sucu pomoći donijeti pravednu odluku o tome je li okrivljenik nekoga zaista povrijedio. Ti kao svjedok pomažeš sudu da se izvrši pravda.

Što smijem na sudu – moja prava

Dijete je najvažnija osoba na sudu. Tvoje je svjedočenje sudu jako važno.

Zato je važno da znaš svoja prava u sudnici:

Možeš tražiti da ti se dodatno pojasne riječi i izrazi koje ne razumiješ.

Možeš reći ljudima da sporije postavljaju pitanja (ako brzo govore).

Možeš zatražiti prekid ako te nešto jako uznemiri ili ako trebaš na WC.

Može se dogoditi i da ti postave dva ili tri pitanja zaredom. Ako se to dogodi, možeš tražiti da ti ponove svako pitanje jedno po jedno.

Imaš pravo osjećati se povrijeđeno, uplašeno, ljuto ili tužno.

Ako ti dođe da zaplačeš, imaš pravo pokazati kako se osjećaš, ako ti je teško, možeš zatražiti stanku.

Imaš pravo svjedočiti na sudu, ali isto tako imaš pravo i odlučiti da ne želiš svjedočiti na sudu.

Kako se mogu smiriti ako se uznemirim?

Razgovor o neugodnim stvarima koje smo doživjeli ili vidjeli može nas sve uznemiriti. Ako te pričanje o događaju rastuži ili rasplače, to je sasvim u redu. Svima na sudu jasno je da ti nije lako i nitko neće misliti ništa loše ako se uznemiriš ili rasplačeš. Ti si na sudu posebna osoba, jako važna sudu.

Postoje načini koji ti mogu pomoći da se smiriš i opustiš kada se uznemiriš. Ove ćeš načine proći zajedno sa stručnim suradnikom s kojim ćeš učiti kako se opustiti. Ovdje ćemo opisati dva načina kako si možeš i sam ili sama pomoći ako se uznemiriš.

Razlika napeto – opušteno

Možda ćeš primijetiti da ti je neki dio tijela jako stisnut. Na primjer, neka djeca, kada im nije ugodno, jako stisnu zube ili šake. Ako to primijetiš, može ti pomoći da jako stisneš taj dio tijela i onda ga opustiš. Na primjer, ako primijetiš da su ti šake jako stisnute, stisni lijevu pa desnu šaku još jače, kao da imaš limun u ruci i moraš iscijediti sok iz njega.

Nakon što si jako stisnula ili stisnuo šaku, opusti ju. Osjeti kako se mišić u tvojoj šaci opušta i kako su ove dvije stvari različite: napeto i opušteno. Možda ćeš primijetiti i kako ti taj dio tijela postaje topliji nego prije. Možeš više puta stisnuti neki dio tijela za koji primijetiš da je napet, samo je važno da ga nakon toga opustiš i osjetiš kako se smiruješ.

Duboko disanje

Drugi način na koji se možeš sam ili sama opustiti je disanje kroz duboki udah i izdah. Pokušaj pratiti svoj dah. Zamisli da u trbuhu imaš velik balon koji moraš napuniti. Udahni kroz nos i počni puniti "balon" sve dok ti je ugodno. Možeš staviti ruku na trbuh da bolje osjetiš kako ga puniš zrakom. Sada kada si ga napunio ili napunila, počni polako ispuhivati zrak kroz usta i prati kako se "balon" u tvom trbuhu spušta. Sada to ponovi nekoliko puta i prati: puniš balon i onda ispuštaš zrak iz njega. Ako nekoliko puta polako udahneš na nos i izdahneš na usta, možeš se opustiti i smiriti.

Ako primijetiš da postaješ uzmenirena ili uznemiren zbog događaja koje si doživjela odnosno doživio ili ako te strah što će se dogodati na sudu, možeš tražiti pomoć od roditelja ili stručnog suradnika koji će ti pomoći primijeniti načine opuštanja.

Česta pitanja djece o sudu

Na kraju možeš pročitati neka pitanja koja se djeca često pitaju kada ih pozovu na sud. Možda su neka od ovih pitanja i tvoja pitanja. Ovdje možeš pročitati odgovore na ta pitanja, a ako budeš imao ili imala bilo kakvih drugih pitanja ili će te nešto zanimati, o svemu možeš razgovarati sa stručnim suradnikom.

Što govorim na sudu?

Tijekom svjedočenja postavljat će ti neka pitanja na koja žele tvoj odgovor jer im je važno znati što se dogodilo. Jako je važno da govoriš istinu (ono što se doista dogodilo) i da govoriš samo ono što znaš.

Trebam li se bojati reći istinu?

Sudac i ostale osobe na sudu tu su da te zaštite. Čak i ako ti je netko prijetio i tražio od tebe da nikome ne kažeš što se događalo, sudac će te zaštititi. Ti si kao svjedok jako važan sudu, i na odraslima je da ne dopuste da ti se bilo što loše dogodi.

Što ako je odgovor na pitanje nečija tajna?

Možda ćeš morati reći nešto što ti je netko drugi rekao kao tajnu. Ovdje je puno važnije da se zna istina nego da čuvaš tajnu, jer neke tajne mogu povrijediti druge. Sudac i ostali u sudnici već su puno puta čuli različite tajne. Slobodno im reci istinu, a ako saznaju i neugodne detalje, oni će im pomoći da bolje razumiju što se dogodilo.

Tko odlučuje je li okrivljenik kriv ili nije kriv?

Odluku o tome je li okrivljenik kriv ili nije kriv donosi skupina sudaca, vijeće koje se sastoji od tri suca ili pet sudaca, od kojih je jedan glavni sudac.

Što kada ne razumijem pitanje?

Pozorno slušaj pitanje, a ako nešto ne razumiješ, zamoli da ti ponove i objasne pitanje. Nije tvoja krivnja ako nešto ne razumiješ. U svakom trenutku, ako nešto nisi razumio ili razumjela, možeš pitati da ti se objasni i reći da ne razumiješ. Puno je važnije da razumiješ što te pitaju, nego da daš odgovor na pitanje.

Što ako zaboravim pitanje?

Imaš pravo i zaboraviti pitanje. Svima na sudu važno je da razumiješ što te se pita. Ako zaboraviš pitanje, imaš pravo koliko god puta želiš reći da si zaboravila ili zaboravio i tražiti da se pitanje ponovi.

Što ako me pitaju ista ili slična pitanja?

Ponekad će te pitati ista ili slična pitanja. To ne znači da je tvoj raniji odgovor bio pogrešan, nego to rade da bi bolje razumjeli što želiš reći. Slobodno odgovori i reci istinu, čak i ako si već ranije rekla ili rekao odgovor.

Što ako ne znam objasniti?

Najvažnije je da svojim riječima kažeš što znaš. Možeš koristiti sve riječi kojih se sjetiš – čak i one koje se inače ne koriste ili koje se smatraju ružnim riječima. Ne moraš pripremati unaprijed što ćeš reći. Na sudu žele da svojim riječima ispričaš što se dogodilo.

Što ako se uznemirim?

Ponekad će ti postaviti pitanja koja ti mogu biti teška. Osobe na sudu postavljaju takva pitanja da bolje shvate što se točno dogodilo. Ako se osjećaš napeto i uznemireno, sjeti se načina opuštanja mišića i dubokog disanja koje će te naučiti stručni suradnik. Možeš ga tražiti pomoć, a možeš tražiti i ostale odrasle osobe da naprave pauzu.

Što kada ne znam odgovor?

Govoriti istinu najvažniji je zadatak na sudu, jer neistina može povrijediti druge. Nisi u školi i ništa loše se neće dogoditi ako nešto ne znaš.

U redu je ne znati – na sudu je važno samo da govoriš istinu. Imaš pravo nešto ne znati i nečega se ne sjećati. Nemoj niti pokušavati pogoditi odgovor na pitanje, jednostavno reci da ne znaš. Važno je da razumiješ da ono što se događa s okrivljenikom nije tvoja krivnja. Ti si samo rekla ili rekao istinu o nečemu što se dogodilo. Reći istinu ne može biti pogrešno, a odrasli su odgovorni za svoje ponašanje.

Imaš se pravo opustiti i odmoriti nakon ovako važnog događaja kao što je svjedočenje na sudu. Nakon svjedočenja možeš zamoliti nekoga iz svoje obitelji da radite nešto što te inače veseli ili opušta.

Fond Ujedinjenih naroda za djecu

Ured za Hrvatsku
Radnička cesta 41/7
10 000 Zagreb, Hrvatska

Telefon 385 1 2442 660
Fax 385 1 2442 662
www.unicef.hr